

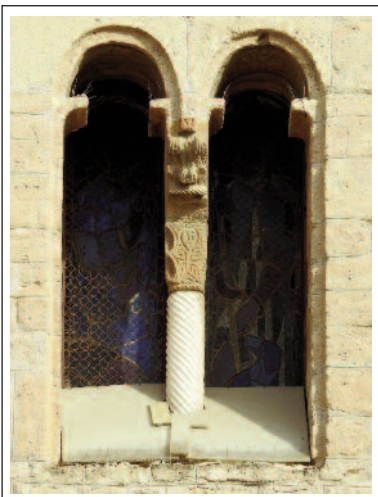


SANT PERE DE RUBÍ. Portal de ponent..

dos esglaons de forma troncopiramidal. La part superior té la planta d'una T. La columna és de secció circular i és ornada amb unes bandes en espiral que tenen la forma d'un petit bossell cargolat.

Tots aquests elements són profusament decorats de manera que omplen, encara que només sigui amb una línia incisa, tots els racons. De l'observació, en podem deduir que aquesta finestra és constituïda per diferents elements d'èpoques diverses, aprofitats d'obres anteriors. La columna, per exemple, és de marbre i correspon

a l'època tardo romana, el capitell i la base, que corresponen a un capitell posat cap avall, són datats del segle X. Els arquets són molt posteriors i crec que corresponen a una finestra coronella de tres o més arquets ja d'època gòtica, que es van col·locar en l'ampliació del segle XII o XIII, o potser més tard. De fet és ben visible la renovació a la part del mur que va ser necessari desmuntar per posar la finestra. De tota manera sembla que correspondria a una finestra coronella de tres arquets de la qual només en van aprofitar dos.



SANT PERE DE RUBÍ. Finestra geminada de la façana de ponent.

Text, fotos i croquis: Josep M. Masagué i Torné
Arquitecte



AARS

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Núm. 214

4 de febrer de 2023

EL VALLÈS OCCIDENTAL

CONJUNT DE LES ESGLÉSIES DE SANT PERE DE TERRASSA

Aquest conjunt arquitectònic és excepcional, tots el coneixem de ja fa molts anys, ara bé les excavacions que es van realitzar des de l'any 1995 fins el 2003 van ampliar l'abast i van concretar datacions que fins llavors grinyolaven. Intentarem concretar-les.

L'ocupació del conjunt a més a més de les tres esglésies i del que ja es coneixia de la plaça del davant de Santa Maria incloïa també la rectoria i els horts.

De Santa Maria s'han conegut pràcticament totes les fases cronològiques representades pels diferents edificis que successivament van anar ocupant el lloc, l'últim dels quals és el que podem contemplar



SANT PERE I SANTA MARIA D'ÈGARA. Façanes de migjorn.



SANTA MARIA DE TERRASSA o d'ÈGARA. Façanes nord i ponent.

van permetre concretar l'ús de l'edifici com a funerari.

No s'ha excavat encara Sant Pere i això fa que encara hi hagi moltes llacunes de com s'articulava aquest sector. Ara bé, els estudis realitzats al retaule de pedra, el daten en el moment que tot el conjunt era seu episcopal.



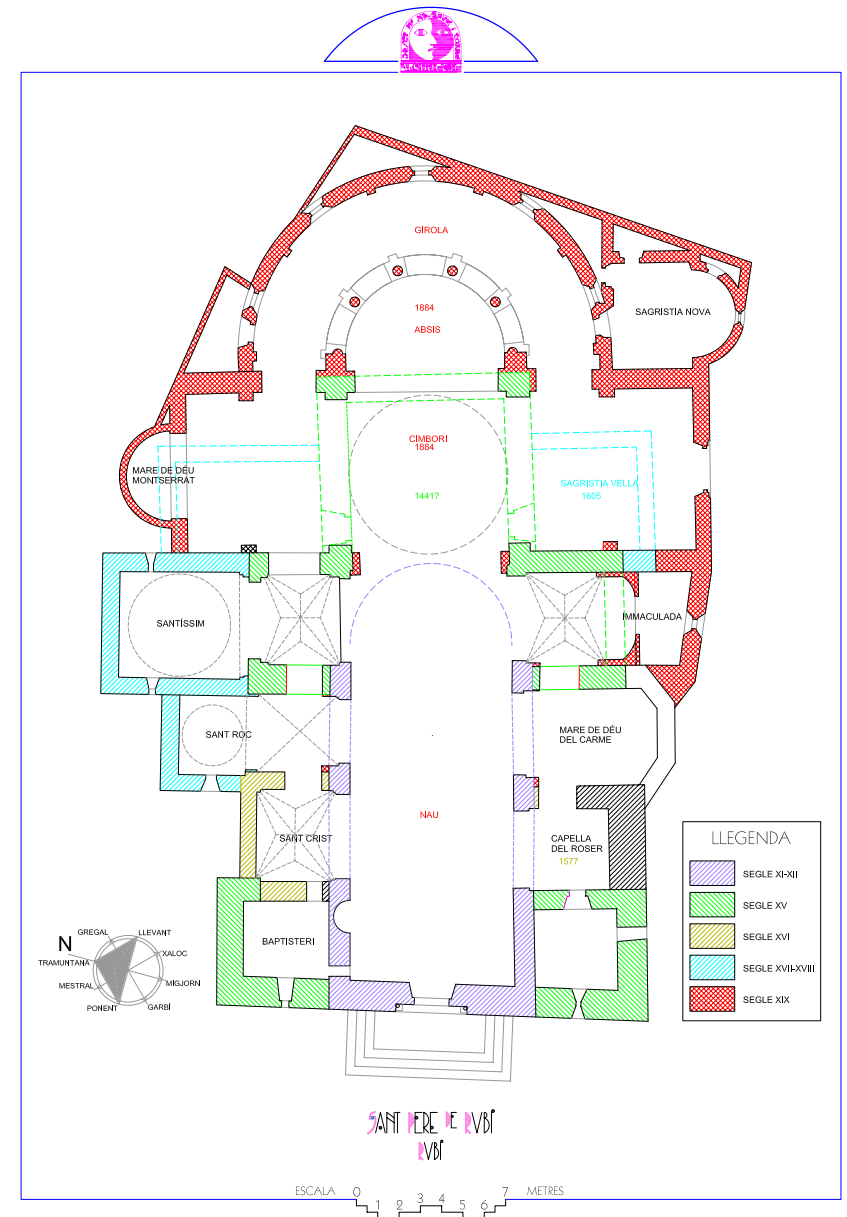
SANT MIQUEL DE TERRASSA o D'ÈGARA. Façana migjorn i lateral.

avui d'estil romànic llombard. Aquest és el de dimensions més reduïdes. Les excavacions ens indiquen que els anteriors havien ocupat l'espai de l'edifici actual, la plaça amb el mosaic i tot l'espai de la rectoria.

També es va aclarir la no funcionalitat del baptisteri de l'església de Sant Miquel, que li hauria atribuït en Puig i Cadafalch en restaurar-lo. Les últimes excavacions, doncs,

De tota manera tenim, com es representa al dibuix, unes estructures que s'inicien a mitjà segle IV, que eren aprofitades de construccions romanes anteriors.

Durant la segona meitat d'aquest segle apareixen les traces d'un gran edifici, de forma rectangular, que era pavimentat amb terra batuda i



SANT PERE DE RUBÍ. Planta general amb indicació de la cronologia constructiva..

tenia un petit absis situat a l'est i dues capelles laterals, una de rectangular al nord i una altra de semicircular al sud. També disposava d'una sèrie de dependències funeràries adossades.

Aquest seria el primer edifici amb funcions religioses. Adossat a l'est, i contenint l'absis es troben dues dependències separades que sembla que tenien una funcionalitat de baptisteri, perquè cada una tenia un dipòsit d'aigua.

A principi del segle V, es pavimenta amb un mosaic de tesselles la nau i es construeix un nou baptisteri, la piscina del qual es pot veure ara, *in situ*, dins de Santa Maria, en el creuer.

Aquest baptisteri estaria constituït per la piscina de planta quadrada, de costats còncaus i situada dins d'una estructura octogonal formada per una barana d'obra i unes columnes en els angles, que sostenien una coberta. En una fase posterior, molt poc distanciada en el temps, s'eliminarà aquesta estructura octogonal per crear un espai molt més gran sense la interferència de la barana i les columnes. De tota manera, no es tardaria molt, (meitat segle V), a traslladar aquest servei a la banda de ponent, als peus de la nau, on es remodelaria aquest sector per construir-hi un edifici de planta quadrada amb la piscina del baptisteri a l'interior. A la vegada, la nau s'engrandiria pel costat de llevant, tot enderrocant l'absis i el primer o segon baptisteri.

A partir d'aquest moment i amb motiu de ser constituïda en seu del bisbat d'Ègara, es van iniciar noves i importants reformes. La nau va ser cons-



SANTA MARIA. Baptisteri del segle V, avui al creuer. SANT PERE. Retaule de pedra.



SANTA MARIA. Pintures del segle VI de la volta de l'absis. SANTA MARIA. Absidiola del tester del transsepte. Mural de Sant Tomàs Becker..

truïda de nou, més gran, amb tres naus i tres absis. Juntament amb aquesta nova reforma es van construir els edificis de Sant Miquel i de Sant Pere. El primer ens ha arribat, pràcticament, sencer, però, dels altres dos, només s'han conservat les capçaleres.

En època medieval es va produir una forta remodelació amb la qual la gran nau de Santa Maria va desaparèixer i es va construir un edifici de dimensions més reduïdes, de planta en creu llatina i amb ornamentació llombarda. Sant Miquel no es va tocar i a Sant Pere es va derruir la nau i se'n va construir una altra que seria enderrocada més tard, durant el segle XII, quan es va construir la que hi ha avui.

Les excavacions van descobrir la relació entre Sant Pere i Santa Maria, així com l'isolament de Sant Miquel, rodejat però, d'un porxo per confirmar la funció funerària de l'edifici.

Durant el segle VI es va pintar la cúpula de Santa Maria amb escenes de la Passió i del triomf de la Verge. En el transsepte del costat dret hi ha una absidiola amb pintures murals que representen l'assassinat de Sant Tomàs Becket. A la mateixa època, a l'absis de Sant Miquel es va pintar una teofania que representa l'Ascensió de Crist.

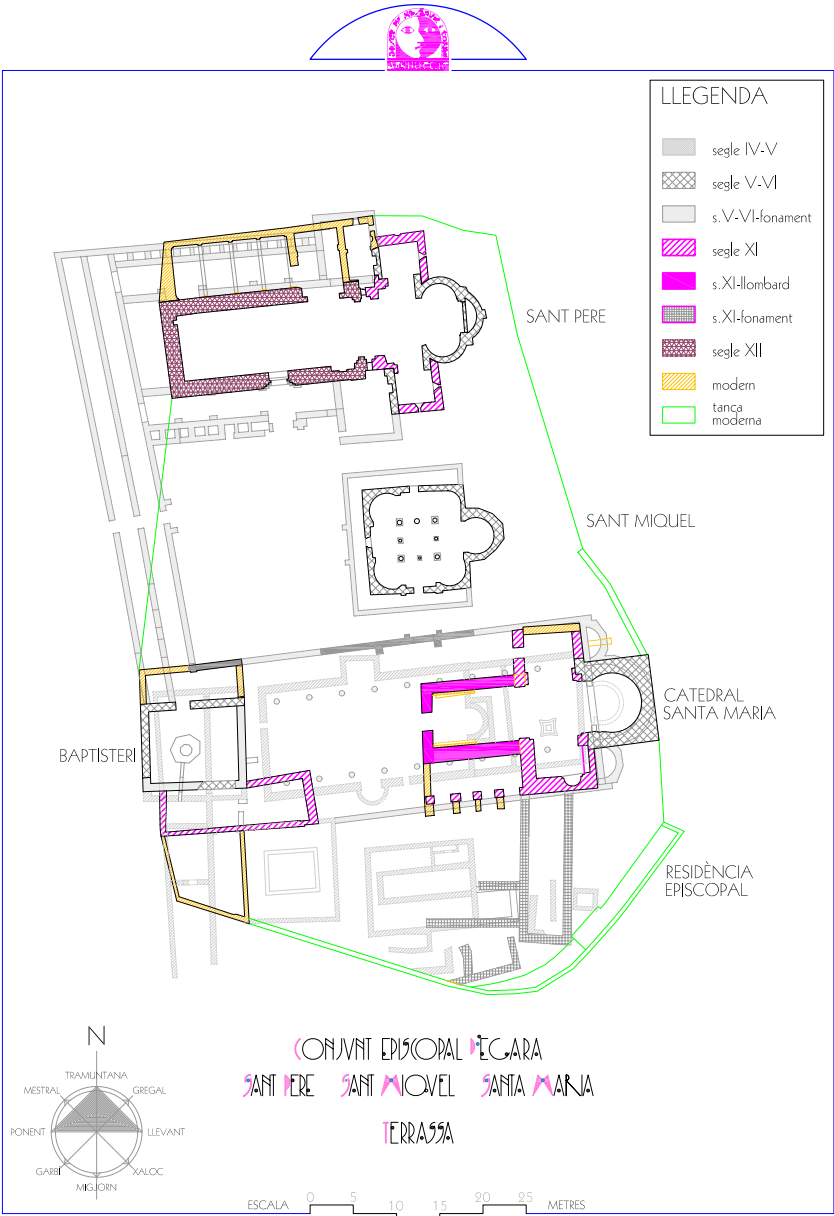
SANT PERE DE RUBÍ

L'església de Sant Pere és avui un edifici força complex. És el resultat de les contínues reformes i ampliacions que ha sofert l'edifici al llarg del temps. Tot i que les primeres mencions són de l'any 986, no ens ha arribat cap estructura d'aquesta data, potser alguns pocs elements fora de context i aprofitats en els murs de l'edifici actual. En un principi sembla que era un edifici d'una sola nau però que, entre els segles XII i XIII, va ser ampliat afegint-hi un absis de planta quadrada i, segurament, també es va fer la volta apuntada. A partir dels segles XIV-XV, els murs laterals són perforats amb arcades per comunicar la nau amb les capelles laterals que s'hi van anar construint. Les primeres sembla que són les dues que són a tocar l'absis i la del costat del baptisteri i, finalment, el 1884, es realitzava l'última gran reforma amb l'allargament de la nau, la construcció d'un transsepte i un nou absis amb girola.

L'accés a l'edifici és per la façana de ponent, que és molt ornamentada. Té un portal adovellat amb arquivolta, a sobre, una finestra geminada i, a dalt de tot, un fris d'arcuacions cegues que segueix els pendents de la coberta. Aquest fris també ressegueix la façana de migdia, segons es va poder veure quan es va reparar la teulada. Desconec si és de les mateixes característiques que el de la façana de ponent, ja que va ser tapat per la nova teulada. El portal és una obertura amb arc de mig punt, amb grans dovelles molt ben treballades, és decorat amb dues arquivoltes; la més exterior és a nivell de la façana i forma una motllura amb el perfil d'un boet, figurant una arquivolta de secció circular, que parteix d'una imposta i, la interior és formada per un boet molt més fi i un galze, que parteixen de la mateixa imposta, reculada, però que té la part inferior que es transforma en un capitell per connectar-la a una esvelta columna. El capitell i la imposta tenen la mateixa decoració.



SANT PERE DE RUBÍ. Façana amb les arcuacions, la finestra geminada i el portal.



CONJUNT EPISCOPAL D'ÒRGARA. Planta general de les estructures episcopals. Publicada al llibre: *La seu episcopal d'Òrgara. Arqueologia d'un conjunt cristià del segle IV al IX*, de M. Gemma Garcia Llinares, Antoni Moro Garcia i Francesc Tuset Bertran. Institut Català d'Arqueologia Clàssica. Tarragona, 2009.